

Rafel Nadal

Periodista i escriptor

Des que va guanyar el Josep Pla el 2012 amb 'Quan érem feliços', s'ha convertit en un dels autors catalans més llegits. Després de 'La maledicció dels Palmisano' torna amb una història de silencis i venjança ambientada durant la guerra civil i la postguerra

DAVID BORRAT

“Que un sigui dels nostres no el fa necessàriament bo”

◆◆◆◆◆ Jordi Nopca

Rafel Nadal se sent còmode mirant cap enrere i rescatant en els seus llibres episodis del passat, vinculats a la seva família –com va fer al díptic format per *Quan érem feliços* (Destino, 2012) i *Quan en dèiem xampany* (Columna, 2013)– o nascuts a partir d'una anècdota que va conèixer durant un viatge a la Pulla, escenari principal de *La maledicció dels Palmisano* (Columna, 2015), una novel·la que està sent traduïda a catorze llengües. Nascut a Girona el 1954, durant els últims cinc anys Nadal s'ha anat distanciant de les obligacions periodístiques per dedicar-se només a escriure. *La senyora Stendhal* (Columna, 2017) reconstrueix el silenci angoixant d'un petit poble gironí durant els primers anys de postguerra, en què un nen creix a casa de la viuda Annie Stendhal, amb el seu fill, en Dani –que simpatitza amb els maquis– i l'avi Dídac, que va ser professor de filosofia abans de la Guerra Civil. Tot i que els protagonistes principals del llibre formen part dels derrotats (“Nosaltres érem més, però sempre guanyaven els altres –hi llegim–, ells dictaven les regles i nosaltres havíem

d'empassar-nos la ràbia”), Nadal no s'està de recordar que durant la guerra les milícies antifeixistes també van perpetrar crims abominables, com els assassinats de capellans i la crema d'esglésies.

Fa un any i mig, parlant de *La maledicció dels Palmisano*, em deies que “les situacions extremes ens sorprenen per bé i per mal”. Aquí ens trobem també amb el món extrem de la guerra i la postguerra. Com t'hi volies aproximar?

En aquests últims dos llibres hi ha una reflexió sobre les guerres: ¿el tries tu, el bàndol del qual formes part, o et tria ell a tu? També m'ha interessat la idea de destí, que em sembla innegable. No és el mateix néixer a Barcelona avui que néixer a Damasc. Amb *La maledicció dels Palmisano* vaig començar a explorar la idea de la lluita contra aquest destí. Com ens hi podem rebel·lar individualment?

A *La senyora Stendhal* també hi ha personatges que lluiten per fugir del paper que els ha tocat viure. A

“**VINC D'UNA GENERACIÓ QUE VA FER DEL SILENCI UNA PRÀCTICA HABITUAL**”

vegades cometen actes difícils de justificar.

La responsabilitat individual enfront de la col·lectiva és un dels temes importants de la novel·la. Per molt que un col·lectiu tingui la raó o la legitimitat democràtica, totes les accions dels seus integrants no estaran necessàriament legitimades. En el cas de la guerra és evident que els republicans tenien legitimitat, i que els facciosos eren els que es van rebel·lar, però això no vol dir que totes les accions republicanes fossin moralment acceptables. A *La senyora Stendhal*, tant els bons de la novel·la com els traïdors formen part dels republicans.

És una història en què la venjança té un paper significatiu: a en Lluc li han matat la mare, i a l'Annie, el marit. Hi ha desaparicions, pallses i tortures.

Així i tot, la venjança no es pot justificar. El llibre fa una defensa aferrissada de l'educació. L'Annie ha viscut amb homes que han sigut humiliats, tancats a la presó i condemnats, però continua portant la casa i treballa

cuinant per a un dels propietaris de la comarca. A més, dirigeix intel·lectualment la família i té una fixació gairebé religiosa per l'educació, una idea que s'està perdent i en la qual encara crec. L'educació va fer possible durant molt de temps l'emancipació individual i de classe. Ara ja no és així: tenim exemples que fora del marc educatiu hi ha més triomf que a dins. Això ens farà pagar un preu molt alt el dia de demà.

Durant els anys que expliques a la novel·la, el camí es bifurca entre els valors civilitzats i la brutalitat. Sembla que el que malauradament s'imposa és el segon.

El món és ple de causes justes que han perdut. Si mirem la seqüència històrica, l'emancipació que han aconseguit les classes populars és molt gran. Venim d'un sistema feudal que va durar fins fa quatre dies, perquè es va reproduir en el model industrial. Globalment hi ha hagut un progrés: veníem d'allà i vam arribar fins a les socialdemocràcies europees posteriors a la Segona Guerra Mundial. Els nivells d'educació, sanitat i cultura que es van assolir eren impensables al segle XIX. Amb la crisi actual estem perdent algunes d'aquestes coses i correm riscos molt grans que vagi a pitjor.

Annie Stendhal és l'heroïna del llibre. Li toca ser silenciosa i aguantar sense perdre mai les formes.

La generació dels meus pares va fer del silenci una pràctica habitual. Sempre tenien el record de la guerra, però no se'n parlava mai. Part dels perdedors van callar i van haver d'acotar el cap: sabien que una paraula de més podia comportar perdre la feina o la casa. Fins i tot a dins del bàndol dels vencedors hi havia gent que va optar pel silenci, intuïnt que això donaria una oportunitat de recomençar a les generacions futures. Uns i altres van callar per aconseguir el diàleg. I els de la generació de la Transició ens atrevim a donar-los lliçons, a ells que van viure tot allò en primera persona.

Quina de les idees del llibre es pot traslladar al present?

Encara que el més important del llibre siguin els personatges i les seves passions, hi ha una lliçó política que val per avui, i té relació amb els bàndols: hem de reclamar que tots siguem capaços de distingir entre la defensa d'objectius col·lectius –com el procés, l'entesa Catalunya-Espanya o la revolució social– i la capacitat de jutjar les accions individuals. Cal desterrar la lectura *hooligan* del dia a dia polític. Que un sigui dels nostres no el fa necessàriament bo. Necessitem com el pa que mengem fugir d'aquest reduccionisme miserable. ◆◆